

нення. Ураховуючи, що витрати на інноваційну діяльність надзвичайно великі та ризикові, важливою є розробка такої методики, яка б давала змогу приймати рішення про доцільність інноваційної діяльності, починаючи з ранніх її етапів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Власова А. М. Інноваційний менеджмент: навч. посіб. / А. М. Власова, Н.В. Краснокутська. – К.: КНЕУ, 2009. - 92 с.
2. Ілляшенко С. Інноваційний розвиток ринкових можливостей вітчизняних підприємств в умовах перехідного періоду / Ілляшенко С. // Економіка, фінанси, право. - 2005. - №9. - С. 4 - 6.
3. Инновационный менеджмент: учебник для вузов / [С. Д. Ильенкова, Л. М. Гохберг, С. Ю. Ягудин и др.] – М.: Банки и биржи, ЮНИТИ, 2009. – 327 с.
4. Лапко О. О. Інноваційна діяльність як фактор підвищення ефективності вітчизняної економіки / Лапко О. О. // Фінанси України. - 2010. - №6. - С. 31-37.
5. Макаренко І. Інновація: порятунок чи "кризова пастка" / Макаренко І. // Вісник НАН України. - 2009. - №7 - 8. - С. 28 - 42.

УДК 330.341.1:75.014.1:334.716

РОЗВИТОК ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

СВЕРЮКОВА С.М. – викладач, Новокаховський гуманітарний інститут
ВНЗ Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»

Постановка проблеми. З переходом до засад ринкової економіки актуальними стають питання розвитку інноваційних технологій. Україна є членом СОТ, і тому наукове забезпечення інновацій треба розглядати як один із стратегічних напрямів держави. Саме розвиток інноваційних технологій дасть змогу нашій державі зміцнити свій суверенітет. Проте, принципова позиція інноваційного розвитку України полягає у виборі інноваційної стратегії. Насамперед, повинна бути чітко сформульована позиція держави - чи прагне Україна відродити статус передової науково-технологічної держави, що породжує нові технологічні знання та інновації, або погодитися із роллю економіки, що запозичує і імпортує інновації із зовнішнього світу. Фундаментальні дослідження сучасного соціально-економічного і політичного менеджменту показують, що нині науково-технологічні інновації відіграють вирішальну роль у формуванні і підвищенні конкурентоспроможності виробництва.

Для правильного вибору орієнтирів та пріоритетів розвитку національної економіки потрібно детально вивчити проблеми, які існують у сфері інновацій, та розробити комплексну державну інноваційну стратегію, що дасть змогу здійснити інноваційний прорив та оновити структуру промисловості на користь високотехнологічної продукції. Європейський вибір України на шляху інтеграції у високотехнологічне конкурентне середовище зумовив необхідність формування та запровадження інноваційної моделі розвитку, яка повинна була забезпечити високі та стабільні темпи економічного зростання, вирішити певні соціальні й екологічні проблеми, забезпечити конкурентоспроможність національної

економіки, підвищити експортний потенціал країни, гарантувати їй економічну безпеку та чільне місце в Європейському Союзі. Однак на практиці інноваційний розвиток не став однією з головних характеристик зростання національної економіки України. Спостерігалися протягом кількох років й позитивні тенденції, але вони мали переважно тимчасовий характер і змінювалися слабкими зрушеннями в економіці, що характеризує інноваційні процеси в Україні як нестійкі та позбавлені чітких довготермінових стимулів для інноваційної діяльності.

Стан вивчення проблеми. Проблеми та перспективи розвитку інноваційної діяльності розглянуто в працях В. Александрової, Л. Антонюка, Ю. Бажала, В. Гейця, В. Соловійова, А. Гальчинського. Вагомий внесок у розвиток даного напрямку належить закордонним вченим Я. Ван Дайну, І. Мілендорфу, С. Дорогунцову, А. Казанцеві, Б. Санто. Питання ефективності державної інноваційної політики та засобів її підвищення досліджують вчені О. Лапко, Л. Федулова. Проблеми фінансового забезпечення і стимулювання інноваційної діяльності досліджували Д. Гуменюк, М. Крупка, С. Онишко. Дослідження проблем і перспектив розвитку інноваційної діяльності в регіонах здійснювали вчені А. Валюх, І. Кукурудза, В. Демищенко та ін. Як показує аналіз досліджень вітчизняних та зарубіжних авторів, Україна має значний потенціал для розвитку інноваційної діяльності за умов проведення ефективної державної політики. Проте маловивченим аспектом цієї проблеми є механізм комплексного розвитку інноваційної діяльності в умовах трансформаційної економіки України.

Завдання та методика дослідження. Метою статті є обґрунтування необхідності створення національної інноваційної стратегії та дослідження основних проблем, що існують в інноваційній сфері української економіки.

Результати дослідження. Сьогодні необхідність вирішення проблем, пов'язаних з інноваційним розвитком економіки України, набуває особливого значення. На жаль, безрезультатне обговорення цього питання в нашій державі триває вже багато років. Учені, підприємці, представники уряду, парламентарії, усі - за стратегічний прорив, за якнайшвидший перехід економіки держави на інноваційний шлях, але реальні зрушення на цей час відсутні.

Майбутнє України залежить від того, наскільки вона відповідатиме викликам постіндустріального суспільства XXI століття, яке ґрунтується на економіці знань інноваційного типу, де спеціалізовані і повсякденні знання є джерелом економічного і суспільного прогресу. Забезпечення високого добробуту українського суспільства можливе лише у випадку забезпечення високої конкурентоспроможності в умовах глобальної конкуренції.

Але чи готова Україна перейти на нову модель розвитку національної економіки, засновану на ефективному використанні результатів інтелектуальної діяльності наших вчених, винахідників, творців? Адже для цього треба відкинути традиційні підходи, чітко визначити цю нову модель інноваційного розвитку і жорстко дотримуватись обраного шляху [1].

На жаль, Україна поки що суттєво відстає за обсягом використання результатів інтелектуальних досягнень в національній економіці у порівнянні з розвинутими країнами.

В Україні на сучасному етапі домінує відтворення 3-го технологічного укладу. Він характеризується пануванням залізничного транспорту, чорної металургії, електроенергетики, неорганічної хімії, споживанням вугілля,

універсального машинобудування. У розвиненому світі домінування 3-го укладу припадало на післявоєнні роки.

При цьому в Україні частково є присутнім і 4-й уклад, який вичерпав себе в розвинених економіках всередині 1970-х років і характеризується розвитком органічної хімії і полімерних матеріалів, кольорової металургії, нафтопереробки, автомобілебудування, точного машинобудування і приладобудування, традиційного ВПК, електронної промисловості, поширенням автоперевезень, широким споживанням нафти. У цілому майже 95% вітчизняної продукції належить до 3-го та 4-го технологічних укладів.

Що стосується 5-го та 6-го технологічних укладів, то на їх частку припадає тільки близько 3 — 5% у загальній структурі національної економіки. Ці уклади сьогодні визначають, власне, постіндустріальний тип виробництва (тобто розвиток складної обчислювальної техніки, сучасних видів озброєнь, програмного забезпечення, авіаційної промисловості, телекомунікацій і створення нових матеріалів).

За видами промислової діяльності більш активно здійснюють інновації підприємства з виробництва коксу та продуктів нафтопереробки, машинобудування та хімічної промисловості. Найменша кількість інновацій впроваджувалася у підприємствах з видобування енергетичних матеріалів та виробництва електроенергії, газу та води. Отже, найбільша частка інноваційно-активних підприємств спостерігається в галузях 3-го та 4-го технологічних укладів, що говорить про низький рівень інноваційності української економіки [2].

Крім того, останніми роками спостерігаються негативні тенденції в дослідницькій діяльності. Так за останні 5 років кількість поданих заявок на винаходи за національною процедурою від вітчизняних заявників зменшилась.

Існують неврегульовані питання комерціалізації винаходів, які б ураховували інтереси як їх творців, так і організацій, що впроваджують ці винаходи.

Як засвідчує досвід, в інноваційній сфері, як і в інших сферах діяльності, набула поширення практика ігнорування законодавства або призупинення дії статей законів, які стосуються фінансування інноваційної діяльності.

В умовах переходу до інноваційної моделі економічного розвитку одним із основних чинників його реалізації є наявність фахівців-професіоналів у сфері управління інноваційним процесом на всіх рівнях господарської системи.

Досвід сьогодення показує, що відсутність інноваційного мислення, інноваційної культури в суспільстві та сучасних креативних знань стримує розвиток наміченого курсу. На думку українських вчених, особливе занепокоєння викликає неадекватність наявних керівників різних рівнів викликам глобальної економіки. З цих позицій перед вищою освітою постає актуальне завдання: навчити студентів мислити і діяти категоріями інноватики, пристосовуючи принципи академічності та методичної практичності, які можна реалізувати через кооперацію вчених та освітян, спроможних сформувати сучасні знання та навички. Досягти цього можливо на основі застосування новітньої освітньої технології – інтеграції потенціалу академічної науки та вищої школи.

Державна політика в сфері вищої освіти повинна орієнтуватись на перевірені світовою практикою моделі НІС, що функціонують у ринкових умовах, де особливу значимість має організація передачі наукових розробок із сфери одержання знань у виробництво, а досягається це за допомогою створення ринку об'єктів інтелектуальної власності та інноваційної інфраструктури. Остання повинна включати технопарки, бізнес-інкубатори, інноваційно-технологічні центри,

центри трансферу технологій, консалтингові фірми, фінансові та інші структури. Ефективне функціонування інфраструктури має бути спрямоване на інноваційний розвиток економіки держави та просування національної продукції на світовий ринок інтелектуальної власності.

У науковому середовищі, серед розробників новітньої техніки і технологій все більше зростає розуміння того, що трансформація науково-технічних розробок в інноваційний продукт, придатний для визнання на світовому ринку, є найскладнішим і найважливішим етапом у ланцюзі, який пов'язує розробника нової техніки і технологій зі споживачем. Складний він тому, що розробники, науковці не мають необхідних знань щодо пріоритетів ринку та потреб споживача, у них не вистачає досвіду підприємництва у цій сфері діяльності. На жаль, більшість керівників підприємств, організацій, установ також мають слабе уявлення про можливість комерційного використання об'єктів права інтелектуальної власності. Вони займаються впровадженням новітніх розробок і намагаються продовжувати цю роботу в нових економічних умовах, але просування інтелектуальної продукції на ринку, особливо зовнішньому, вимагає спеціальних економічних знань, володіння методами маркетингу цього специфічного товару.

Цим мають займатись фахівці, обізнані з такими питаннями, які пройшли відповідну підготовку, мають необхідні знання і, головне, можуть дивитись хоча б на декілька років уперед, але наші бізнесмени орієнтовані на "швидкі гроші". Органи державного управління мають розробити складові загальної моделі інноваційного розвитку, забезпечити правову підтримку функціонування інфраструктури, яка стане своєрідним бізнес-інкубатором, що поєднає освіту, науку, виробництво, бізнес.

Проте у вітчизняній економіці інтелектуальна власність ще не зайняла гідного положення і реалізується вельми неефективно. Промислові підприємства не повною мірою використовують результати інтелектуальної діяльності, наслідком чого інноваційна активність виробничої сфери України залишається поки дуже низькою.

Перш за все в країні має бути втілена дієва державна політика, спрямована на пріоритетний науково-технологічний розвиток своєї економіки (у попередні роки така політика лише декларувалася). Очевидно, що ця політика має набути головних програмних засад найбільших політичних партій України, стати пріоритетною в реальних діях як керівників держави, так і всіх рівнів державного управління, стати домінуючою компонентою навчальних планів і програм вищих навчальних закладів, наукових установ.

Повинен бути підвищений рівень координації всіх складових інноваційного процесу (конкурентоспроможної науки, передової освіти, високотехнологічного виробництва, бізнесу), інтегрування всіх галузевих сегментів управління інноваційною діяльністю шляхом передачі відповідних функцій одному центральному органу виконавчої влади. Надання йому статусу надгалузевого (за прикладами США, Японії, об'єднаної Європи). Численні розпорядники кредитних коштів, що спрямовуються на науку (сьогодні їх в Україні більше 30), мають бути скоординовані єдиним державним органом з метою спрямування цих ресурсів на важливі для держави напрями розвитку.

Завершити формування єдиного законодавчого поля інноваційної діяльності шляхом внесення доповнень до ухвалених раніше кількох десятків законів і різноманітних відомчих документів та їх взаємного узгодження. А в цілому-вже настав час для підготовки та ухвалення Інноваційного кодексу України.

Цей кодекс повинен усунути цілу низку стримуючих факторів для розвитку інноваційно-інвестиційного бізнесу в Україні. Дуже важливою складовою законодавчого поля інноваційної діяльності мають стати закон і нормативні акти, які б урегулювали питання про надання податкових та митних пільг технологічним паркам. Преференції слід залишити тільки для невеликої кількості проектів національного масштабу (їх для країни може бути не більш як десять). При цьому механізми державної підтримки інноваційної діяльності технопарків повинні бути істотно спрощені у формальній частині – з обов'язковим залученням до процедури представників ринку високих технологій.

Важливо забезпечити інноваційний розвиток одночасно в основних індустріально та науково розвинених регіонах України. Інтерес місцевої влади в підтримці й розвитку своїх інноваційних середовищ полягає в тому, що останні дають регіону додаткові та інтелектуально-орієнтовані робочі місця, залучають зовнішній інвестиційний капітал. Закордонний досвід показує, що місцева влада надає своїм інноваційним середовищам (науковим паркам, технополісам, бізнес-інкубаторам тощо) території для розвитку, приміщення, іноді володіє частиною пакетів акцій для участі в управлінні інноваційною структурою [4].

Підлягає подальшому вдосконаленню податкова система України. Незважаючи на нещодавнє гучне обговорення і прийняття податкового кодексу, він виявився не зорієнтованим на інноваційний розвиток економіки, а переважно переслідує мету збільшення зборів до бюджету за рахунок розширення податкової бази і підвищення рівня податкових обкладень.

Має бути суттєво вдосконалена національна система захисту і управління інтелектуальною власністю, яка поки що є слабкою ланкою для інноваційного розвитку держави. Відсутні механізми стимулювання та заохочення інноваційної діяльності. Навпаки, комерціалізації винаходів в Україні чиниться спротив через не орієнтовану на інноваційний розвиток податкову систему, суперечливе законодавство, рейдерство і т. ін.

Доцільно здійснити комплекс заходів, спрямованих на підвищення конкурентоспроможності національної науки та освіти. З широкого спектра наукових досліджень і підготовки кадрів, традиційно здійснюваних в Україні, мають бути виділені ті, де існують відповідні умови для створення так званих острівців прориву (потужні наукові школи, матеріальна база, лідерські позиції тощо). На цих напрямках (їх для України не більше десяти) необхідно сконцентрувати кращі людські та фінансові ресурси, забезпечити адміністративну підтримку, інтеграцію суто дослідницького та університетського сегментів для кадрового супроводження наукових програм.

Висновки та пропозиції. Національна інноваційна сфера знаходиться в досить занедбаному стані. 95% продукції української промисловості відноситься до 3-го та 4-го технологічних укладів, що є показником низької технологічності вітчизняної економіки. У таких умовах забезпечення конкурентоспроможності економіки України через інновації має стати метою національної економічної політики. Такий розвиток економіки має базуватися на визначенні довгострокових пріоритетів, які обумовлюють орієнтацію національної економіки на визначення раціональної спеціалізації й оптимальної структури, що сприятиме досягненню найбільш можливих темпів економічного зростання та підвищенню рівня життя. У стратегічному контексті істотне підвищення конкурентоспроможності економіки України можливе лише за рахунок інноваційно-структурних механізмів модернізації економіки нашої держави.

Тому Україна повинна зробити свій вибір у напрямі постійної модернізації економіки та широкого впровадження інновацій у промисловості та посісти гідне місце поміж розвинених постіндустріальних країн світу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Україна в 2005-2009 рр.: стратегічні оцінки суспільно-політичного та соціально-економічного розвитку : монографія / за заг. ред. Ю.Г. Рубана. – К. : Вид-во НІСД, 2009. – 655 с.
2. Амоша О.І. Інноваційний шлях розвитку України: проблеми та рішення / О.І. Амоша // Економіст. – 2008. – № 6. – С. 28-34.
3. Федулова Л.І. Інноваційний розвиток промисловості України: тенденції та закономірності / Л.І. Федулова // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – № 3. – С. 82-97.
4. Наукова та інноваційна діяльність в Україні. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.ukrstat.gov.ua>
5. Кукурудза І.І. Інноваційна діяльність в регіоні: стан, проблеми, перспективи / І. Кукурудза // Вісник економічної науки України. – 2007. – № 1. – С. 67-70.
6. Закон України "Про інноваційну діяльність" від 4 липня 2002 р., № 40 – IV. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.zakon1.rada.gov.ua>.
7. Скрипник А.В. Інноваційні перспективи України / А.В. Скрипник // Фінанси України. – 2008. – № 5. – С. 103-114.
8. Постанова Кабінету Міністрів України від 19 вересня 2007 р. № 1148 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1148-2007-%EF.
9. Закон України "Про пріоритетні напрямки інноваційної діяльності в Україні" [Електронний ресурс]. - Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=433-15
10. Закон України "Про спеціальний режим інвестиційної та інноваційної діяльності технопарків" [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=991-14>.

УДК 65.012

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ЕКСПЛУАТАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ РОБОТИ СУДНА В РЕЙСІ

СЛОВБА Т.А. – к.е.н, Херсонський ДАУ

Постановка проблеми. Світова економіка потребує перевезення значних обсягів вантажів, що у майбутньому за прогнозами зростатимуть унаслідок збільшення загальних масштабів промислового і сільськогосподарського виробництва та товарообміну, який виник унаслідок нерівномірного розташування на земній кулі природних ресурсів, населення та виробництва.

Для перевезення вантажів зручними водними шляхами сполучення є моря і океани, частка яких складає понад 70% поверхні земної кулі. Природні шляхи сполучення, великі розміри транспортних засобів, мале енергоспоживання, низькі